

**Informacje o charakterze jakościowym
dotyczące zarządzania ryzykiem istotnym
Banku Spółdzielczego w Hajnówce**

Cele strategiczne oraz zasady zarządzania ryzykiem istotnym

Każda aktywność podejmowana przez Bank Spółdzielczy w Hajnówce., zwany dalej Bankiem związana jest z ryzykiem, wynikającym między innymi ze zmian w otoczeniu regulacyjnym, gospodarczym, demograficznym, politycznym itp. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

Z uwagi na charakter i zakres prowadzonej działalności, najbardziej znaczącym rodzajem ryzyka występującym w Banku Spółdzielczym w Hajnówce jest **ryzyko kredytowe** w tym ryzyko koncentracji, ryzyko ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz detalicznych ekspozycji kredytowych.

Jednocześnie w Banku występują inne istotne ryzyka, które Bank identyfikuje w procesie przeglądu zarządczego szacowania kapitału wewnętrznego (ICAAP):

- *ryzyko płynności,*
- *ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,*
- *ryzyko walutowe,*
- *ryzyko operacyjne,*
- *ryzyko wyniku finansowego (biznesowe),*
- *ryzyko kapitałowe,*
- *ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej.*

Podstawowe zasady zarządzania poszczególnymi ryzykami reguluje zatwierdzona przez Radę Nadzorczą Banku Strategia działania Banku (...) oraz Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...), a także zatwierdzone przez Zarząd Banku polityki, instrukcje i regulaminy obejmujące obszary ryzyka, które Bank uznał za istotne.

Proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka obejmuje:

1. Gromadzenie informacji dotyczących ryzyka,
2. Pomiar i monitorowanie poziomu ryzyka,
3. Ograniczanie ryzyka, powstającego w działalności Banku do akceptowanego poziomu,
4. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń,
5. Ograniczanie /eliminowanie negatywnych skutków ryzyka,
6. Raportowanie w sprawie ryzyka.

Cele strategiczne w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka Bank zawarł w opracowanej przez Zarząd i przyjętej przez Radę Nadzorczą Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Ryzyko kredytowe:

Celem strategicznym w zakresie działalności kredytowej jest budowa odpowiedniego do posiadanych funduszy własnych bezpiecznego portfela kredytowego oraz portfela inwestycji finansowych, zapewniającego odpowiedni poziom dochodowości.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem kredytowym obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) budowa bezpiecznego, zdywersyfikowanego portfela kredytowego,
- 2) przeprowadzanie bezpiecznych inwestycji finansowych,
- 3) podejmowanie działań zabezpieczających w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji oraz ryzyka portfela,
- 4) działania organizacyjno-proceduralne.

Ryzyko kredytowe Banku należy rozpatrywać w dwóch aspektach:

- a) ryzyka pojedynczej transakcji,
- b) ryzyka łącznego portfela kredytowego.

Ryzyko pojedynczej transakcji zależy od wysokości możliwej straty i prawdopodobieństwa jej wystąpienia. Ryzyko łączne portfela kredytowego zależne jest od wysokości pojedynczych kredytów, prawdopodobieństwa ich niespłacenia i współzależności między poszczególnymi kredytami lub kredytobiorcami. Im mniejsza jest ta wzajemna zależność (koncentracja) tym mniejsze jest ryzyko wystąpienia sytuacji, w której czynniki powodujące niespłacenie jednego kredytu będą również wpływały na niespłacenie innych, zwiększając w ten sposób łączne ryzyko kredytowe. Metodą zabezpieczenia się przed nadmiernym ryzykiem w działalności kredytowej jest odpowiednio prowadzone zarządzanie ryzykiem zarówno w odniesieniu do pojedynczego kredytu, jak i łącznego zaangażowania kredytowego. Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczego kredytu polega na:

1. badaniu wiarygodności i zdolności kredytowej przed udzieleniem kredytu, w oparciu o zweryfikowane pod względem wiarygodności dokumenty, dostarczane przez klientów,
2. wykorzystaniu w ocenie zdolności kredytowej i zabezpieczeń dostępnych baz danych,
3. prawidłowym zabezpieczaniu zwrotności ekspozycji kredytowych, zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku, gwarantującym zwrotność kredytów,
4. bieżącym monitoringu zabezpieczeń kredytowych, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczeń hipotecznych w całym okresie kredytowania,
5. dokonywaniu okresowych przeglądów ekspozycji kredytowych oraz tworzeniu rezerw celowych,
6. prawidłowym prowadzeniu windykacji i nadzoru nad trudnymi kredytami,
7. kontroli działalności kredytowej.

Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczej transakcji kredytowej obejmują procedury, praktyki, mechanizmy kontroli wewnętrznej składające się na metodykę oceny ryzyka kredytowego przed udzieleniem kredytu oraz w trakcie trwania umowy kredytowej.

Stosowane w Banku metodyki oceny zdolności kredytowej określają regulaminy, instrukcje, procedury oraz inne regulacje kredytowe zapewniające standaryzację świadczonych usług oraz ograniczające ryzyko kredytowe.

W stosunku do ekspozycji kredytowych zaliczanych do klasy ekspozycji detalicznych zgodnie z Rozporządzeniem CRR, Bank stosuje ujednolicone zasady oceny zdolności kredytowej, dostosowane do ich charakterystyki ryzyka, określone w „Metodyka oceny zdolności kredytowej osób fizycznych”.

W stosunku do ekspozycji kredytowych zaliczanych do klasy ekspozycji wobec przedsiębiorców obok przyjętych metod oceny zdolności kredytowej, można stosować indywidualne zasady zarządzania.

Zabezpieczenia transakcji kredytowych dokonywane są w stopniu adekwatnym do oceny sytuacji ekonomicznej klienta oraz charakteru i okresu trwania transakcji, z zastosowaniem zasad ustanawiania prawnych form zabezpieczenia wierzytelności.

Bank udziela kredyty konsumenckie i zawiera z kredytobiorcami umowy o kredyty konsumenckie z zachowaniem zasad określonych w Ustawie o kredycie konsumenckim.

W przypadku udzielania kredytów klientom detalicznym (w rozumieniu rekomendacji T i S) Bank ustala wymagany poziom wskaźnika Dtl i DStl opisany w metodyce oceny zdolności kredytowej, uwzględniający minimum socjalne i minimum egzystencji.

W Banku prowadzony jest systematyczny monitoring sytuacji ekonomicznej kredytobiorców oraz zabezpieczeń, zgodnie z wewnętrznymi regulacjami Banku. Narzędziem monitoringu są arkusze analityczne.

Bank dokonuje wyceny i aktualizacji aktywów i zobowiązań pozabilansowych oraz tworzy rezerwy na ryzyko związane z działalnością banku zgodnie z obowiązującymi ustawami i rozporządzeniami oraz z „Jednolite zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych” obowiązującymi w Banku.

Zasady bezpiecznego zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego Banku obejmują działania polegające na:

1. dywersyfikacji ryzyka poprzez stosowanie limitów koncentracji,
2. stosowanie limitów dotyczących rodzajów kredytów,
3. analizie ryzyka ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie,
4. badaniu ekspozycji zagrożonych,
5. przedsięwzięciach organizacyjno- kadrowych.

Podstawowa analiza ryzyka kredytowego jest przeprowadzana co najmniej raz w miesiącu, po zakończeniu miesiąca wraz z analizą ogólnego poziomu ryzyka, w odniesieniu do realizacji planu podstawowych wskaźników charakteryzujących ryzyko. Miesięcznej analizie poddawane są w szczególności takie elementy jak: struktura portfela kredytowego, struktura i dynamika kredytów zagrożonych, wynik z tytułu rezerw celowych.

W Banku dokonuje się pomiaru i oceny ryzyka portfela kredytowego i profilu ryzyka kredytowego w cyklach kwartalnych, na podstawie raportów sporządzonych przez Komórkę Analiz Ryzyka. Raporty dotyczące: koncentracji branżowej, adekwatności kapitałowej, ekspozycji przeterminowanych, koncentracji zabezpieczeń, kredytów zabezpieczonych hipotecznie i finansujących nieruchomości, analizę detalicznych ekspozycji zawierają zastawienia liczbowe oraz ich interpretację z rekomendacją dalszych działań. Analiza miesięczna i kwartalna opracowywana jest i przedkładana Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej Banku, zgodnie z obowiązującą w Banku Instrukcją sporządzania informacji zarządczej.

Dane analityczne stanowiące źródło analizy ryzyka portfela kredytowego pobierane są z systemu operacyjnego oraz innych systemów wspomagających. Każdorazowo po zaimportowaniu danych do systemu informatycznego i wygenerowaniu raportów, przeprowadzana jest kontrola ich zgodności ze sprawozdawczością Banku za analizowany okres oraz kontrola spójności z poprzednimi okresami sprawozdawczymi.

Badanie ryzyka łącznego portfela kredytowego Banku obejmuje:

1. analizę ilościową i wartościową portfela,
2. analizę wskaźnikową,
3. ocenę realizacji limitów koncentracji,
4. analizę jakościową portfela,
5. analizę wrażliwości na wystąpienie sytuacji skrajnej.

W celu dywersyfikacji ryzyka kredytowego Bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające jego poziom. Przyjęte rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość zatwierdza Zarząd Banku na podstawie propozycji Komórki Analiz Ryzyka. Wysokość limitów jest dostosowana do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka, zatwierdzonego w ramach założeń do planu ekonomiczno-finansowego. Wysokość limitów koncentracji jest weryfikowana co najmniej raz w roku w trakcie przeglądu zarządczego procedur w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym.

Limity określające jednostkowe zaangażowanie danego klienta są monitorowane w momencie udzielania kredytu oraz podczas monitoringu sytuacji klienta po udzieleniu kredytu przez pracownika kredytowego prowadzącego dokumentację danego klienta.

Każdy przypadek lub możliwość przekroczenia limitów jednostkowych jest sygnalizowany osobie kierującej komórką udzielającą kredyty, a następnie Prezesowi Zarządu nadzorującemu ryzyko kredytowe.

Powyższe działania pozwalają mierzyć, kontrolować i monitorować profil ryzyka kredytowego, występującego w działalności Banku. Gdy ryzyko występujące w portfelu kredytowym okazuje się nieakceptowane, Zarząd Banku stosuje następujące rozwiązania:

1. Ograniczanie kwoty zaangażowania poprzez wprowadzenie ostrzejszych limitów na kredyty udzielane określonym kredytobiorcom, na duże zaangażowania kredytowe lub na pewne rodzaje kredytów o wysokim stopniu zbadanego ryzyka,
2. Zwiększenie poziomu zabezpieczeń,
3. Restrukturyzowanie zadłużenia,
4. Doskonalenie standardów kredytowych i systemu kontroli wewnętrznej, opracowanie odpowiednich procedur wewnętrznych,

5. Podejmowanie innych zindywidualizowanych działań, zależnych od skali i rodzaju stwierdzonego zagrożenia.

Ryzyko płynności

Celem strategicznym w zakresie zarządzania płynnością jest:

1. Zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty,
2. Zapewnienie utrzymania płynności bieżącej, krótkoterminowej, średnioterminowej oraz długoterminowej dostosowanej do rozmiarów i rodzaju działalności, w sposób zapewniający wykonanie wszystkich zobowiązań pieniężnych zgodnie z terminami ich płatności,
3. Minimalizowanie ryzyka przekroczenia zdefiniowanych w Banku limitów płynności,
4. Monitorowanie sytuacji płynnościowej Banku pod kątem wystąpienia sytuacji awaryjnej powodującej konieczność uruchomienia planu awaryjnego utrzymania płynności,
5. Minimalizowanie ryzyka utraty płynności przez Bank w przyszłości,
6. Optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych,
7. Utrzymywanie nadzorczych miar płynności na bezpiecznym poziomie. Bank, pomimo działania w systemie ochrony wylicza i utrzymuje zarówno krajowe miary nadzorcze, jak i unijne na wymaganym poziomie w ujęciu indywidualnym.

Bank zarządza płynnością:

1. Bieżącą w tym dzienną i śróddzienną tj. aktywnie zarządza środkami na rachunku bieżącym, lokując nadwyżki głównie w Banku Zrzeszającym oraz w bezpieczne papiery wartościowe Narodowego Banku Polskiego oraz Skarbu Państwa, zarządza gotówką poprzez ustalanie limitów kasowych,
2. Płynnością krótko i średnioterminową poprzez niezależną ocenę wskaźników płynności, wyznaczanie i monitorowanie limitów płynnościowych oraz przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
3. Płynnością długoterminową poprzez badanie stabilności bazy depozytowej oraz ustalanie limitów koncentracji aktywów i pasywów.

Głównym źródłem finansowania aktywów o długim terminie zapadalności są depozyty stabilne (obliczone na podstawie wskaźników osadu), stanowiące pewne źródło finansowania długoterminowego aktywów oraz fundusze własne Banku. Limity ostrożnościowe dotyczące finansowania długoterminowego, ograniczają znaczne zaangażowanie się Banku w tego typu aktywa.

Bank działa w ramach Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS co gwarantuje bezpieczeństwo w obszarze płynności.

W celu kształtowania odpowiedniej struktury aktywów i pasywów Bank prowadzi aktywną politykę stóp procentowych.

Ryzyko stopy procentowej

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest:

1. Minimalizowanie ryzyka związanego z możliwością wystąpienia niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych i negatywnym wpływem tych zmian na sytuację finansową Banku,
2. Zidentyfikowanie podstawowych zagrożeń związanych z ryzykiem stopy procentowej, z jednoczesnym zastosowaniem odpowiednich metod zarządzania tym ryzykiem, mających na celu eliminację zagrożeń nierównomiernej reakcji różnych pozycji bilansowych na zmiany stóp procentowych, a przez to na różny poziom zmian przychodów i kosztów, co w konsekwencji ma pozwolić utrzymać zdolność do wywiązywania się w sposób optymalny z bieżących i przyszłych zobowiązań bilansowych, jak i pozabilansowych, przy zapewnieniu pożądanego wyniku finansowego oraz realnej wartości posiadanych kapitałów.

Realizacja strategii Banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej oparta jest m.in. na następujących zasadach:

1. do pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank stosuje metodę luki stopy procentowej,
2. do oceny tego ryzyka Bank może dodatkowo wykorzystywać również inne metody, np. badania symulacyjne wpływu zmian stóp procentowych na przychody odsetkowe, koszty odsetkowe i w konsekwencji na zmiany wyniku odsetkowego oraz wartości ekonomicznej kapitału Banku (wpływ na fundusze własne),
3. zarządzanie ryzykiem stopy procentowej koncentruje się na zarządzaniu ryzykiem przeszacowania, ryzykiem bazowym, na kontroli ryzyka opcji klienta oraz na analizie zmian w zakresie krzywej dochodowości (ryzyko krzywej dochodowości) i ewentualnego wpływu tych zmian na wynik odsetkowy oraz wartość ekonomiczną kapitału,
4. Bank ogranicza poziom ryzyka stopy procentowej poprzez stosowanie systemu limitów i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych.

Ryzyko walutowe:

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ograniczanie skutków narażenia Banku oraz Klientów na nieoczekiwane zmiany kursów walut.

Cel ten jest realizowany w oparciu o poniższe cele pośrednie:

1. Zarządzanie ryzykiem walutowym polega m.in. na zawieraniu transakcji o takiej strukturze oraz warunkach, które w najbardziej efektywny sposób zabezpieczają Bank przed potencjalnymi stratami z tytułu zmian kursów walutowych minimalizując związane z nim ryzyko.
2. Podstawowym celem Banku jest utrzymywanie pozycji walutowej całkowitej w wysokości nie przekraczającej 2% funduszy własnych.
3. Strategią Banku jest prowadzenie konserwatywnej polityki w zakresie ryzyka walutowego, tzn. kształtowanie pozycji w granicach nie wiążących się z koniecznością utrzymywania wymogu kapitałowego, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE. Należy podkreślić, że takie podejście nie ogranicza w żaden sposób rozwoju wolumenu transakcji walutowych oferowanych klientom Banku.
4. Bank przykłada szczególną uwagę do rozwoju operacji z klientami i prowadzi ciągłe prace nad rozszerzeniem zakresu i udoskonaleniem oferty produktów i usług. Działania swoje opiera w szczególności na uelastycznieniu oferty produktowej, pozwalającej na lepsze zaspokojenie indywidualnych potrzeb klientów adekwatnie do sytuacji rynkowej.
5. Zgodnie z profilem biznesowym Banku oraz strukturą jego bazy klientów, szczególny nacisk położono na dopasowywanie oferty produktowej i kanałów zawierania transakcji do potrzeb małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących wymianę handlową z zagranicą.
6. W ramach stosowanej polityki ograniczania ryzyka Bank dąży do utrzymywania maksymalnie zrównoważonej pozycji walutowej.
7. Poziom ryzyka walutowego w działalności Banku z tytułu ryzyka kursowego ograniczony jest poprzez limity maksymalnej pozycji walutowej (w tym limity pozycji dla poszczególnych walut).
8. Wszystkie limity z zakresu ryzyka walutowego uchwała Zarząd Banku.
9. Monitoring wykorzystania limitów w zakresie ryzyka walutowego realizowany jest przez osoby zatrudnione w komórce monitorowania ryzyka, z zachowaniem niezależności oceny ryzyka od działalności, która to ryzyko generuje.
10. Pomiar ryzyka walutowego dokonywany jest codziennie. Do wyliczenia ryzyka walutowego wyznaczone są pozycje walutowe dla poszczególnych walut oraz pozycja całkowita dla wszystkich walut łącznie, przeliczone na PLN po kursie średnim NBP. Wyliczenia pozycji dokonywane są zgodnie z obowiązującymi wytycznymi Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz Komisji Nadzoru Finansowego.
11. Bank zakłada, że skala działalności walutowej będzie nie znacząca, tj. udział obrotów walutowych w obrotach ogółem Banku nie przekroczy 5%.

Ryzyko operacyjne:

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym jest:

1. Utrzymanie narażenia Banku na wystąpienie strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego na akceptowalnym przez Zarząd i Radę Nadzorczą, bezpiecznym dla działania i rozwoju poziomie,
2. Optymalizacja efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania, racjonalizacja kosztów, jak również zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia niezależne od jego działań,
3. Wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, zgłaszania, rejestrowania i analizowania zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz wprowadzania działań zabezpieczających,

Cele szczegółowe to:

1. zapewnienie świadomości występowania ryzyka operacyjnego obciążającego Bank na wszystkich szczeblach zarządzania,
2. wdrożenie i systematyczna weryfikacja procesów zapobiegania występowaniu oraz zmniejszania skutków ryzyka, odpowiednio do rodzaju ryzyka i jego możliwego wpływu na wynik Banku,
3. zapewnienie opłacalności stosowania wybranych metod ograniczania ryzyka, odpowiednio do skali działania Banku i wielkości ryzyka,
4. ochrona informacji poprzez wdrożenie metod ochrony danych osobowych w oparciu o zapisy ustawy o ochronie danych osobowych, RODO oraz zapewnienia bezpieczeństwa systemów informatycznych i informacji, zgodnie z zapisami Rekomendacji „D”,
5. zapewnienie skutecznego systemu przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu środków pochodzących z nielegalnych źródeł oraz przeciwdziałaniu terroryzmu,
6. zapewnienie bezpieczeństwa płatności elektronicznych,
7. przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Zakładany wzrost skali działalności stanowi jednocześnie wzrost ekspozycji Banku na ryzyko operacyjne. W związku z powyższym istotnym jest zwiększenie efektywności procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym, m.in. poprzez wzmocnienie mechanizmów kontrolnych, w celu ograniczenia możliwości wystąpienia zdarzeń operacyjnych, generujących straty.

Celem strategicznym w zakresie systemów informatycznych i ich bezpieczeństwa, jako istotnego elementu ryzyka operacyjnego, jest:

1. bieżące dostosowywanie systemu do wymogów prawa,
2. wprowadzanie nowych produktów,
3. wprowadzanie nowych wersji oprogramowania, w tym oprogramowania wspomagającego zarządzanie ryzykiem, a także programów służących bezpieczeństwu sieci i systemów informatycznych,
4. bezpieczeństwo przetwarzania danych osobowych,
5. monitorowanie zgodności z zaleceniami Rekomendacji D.

Ryzyko wyniku finansowego (biznesowe):

Celem strategicznym w zakresie ryzyka wyniku finansowego jest wypracowanie takiej wielkości zysku, który zagwarantuje stały wzrost funduszy własnych, dostosowany do poziomu podejmowanego ryzyka.

Proces zarządzania ryzykiem wyniku finansowego jest elementem zarządzania ryzykiem biznesowym i obejmuje proces planowania, w tym planowania wieloletniego (strategia działania) oraz monitorowania wykonania planu.

Realizacja celu strategicznego w zakresie ryzyka biznesowego (w tym wyniku finansowego) odbywa się poprzez podejmowanie następujących działań:

1. Angażowanie się Banku w lokalny rozwój poprzez współpracę z klientami i jednostkami samorządu terytorialnego,
2. Analiza potrzeb klientów i rozpoznanie możliwości ich zaspokajania,
3. Analiza konkurencji w zakresie rozwoju oferty oraz polityki cenowej,
4. Dostosowanie oferty produktowej oraz cenowej do oczekiwań klientów,
5. Zapewnienie konkurencyjności cen oferowanych produktów,
6. Elastyczność w zakresie konstrukcji produktów oraz negocjowania cen,
7. Prowadzenie działań promocyjnych i reklamowych, w tym współpraca z Bankiem Zrzeszającym, udział w lokalnych imprezach (dożynki, dni Miasta itp.),
8. Aktywizacja sprzedaży poprzez szkolenia sprzedażowe,
9. Optymalizacja kosztów poprzez między innymi automatyzację procesów obsługi klienta oraz procesów sprawozdawczych,
10. Uwzględnienie czynników ESG w strategii działania Banku.

Bank w ramach procesu planowania określa plany sprzedażowe, przeprowadza analizę czynników mogących mieć wpływ na wynik finansowy, tworzy plany działań awaryjnych mających na celu wypracowanie założonych wyników finansowych.

Informacja o stopniu realizacji planów ekonomiczno - finansowych oraz strategicznych jest okresowo raportowana Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej, zgodnie z Systemem Informacji Zarządczej.

Ryzyko kapitałowe:

Poziom funduszy własnych Banku powinien być dostosowany (adekwatny) do skali, złożoności i profilu ryzyka Banku.

Podstawowym celem strategicznym w zakresie adekwatności kapitałowej jest budowa odpowiednich funduszy własnych, zapewniających bezpieczeństwo zgromadzonych depozytów, przy osiągnięciu planowanego poziomu rentowności prowadzonej działalności.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) sukcesywne zwiększanie wysokości funduszy własnych,
- 2) zapewnienie odpowiedniej struktury funduszy własnych,
- 3) odpowiednie kształtowanie struktury bilansu Banku w celu utrzymania planowanego poziomu wymogów kapitałowych, dostosowanych do wymagań Rozporządzenia 575/2013 UE.
- 4) Optymalne zarządzanie ryzykiem bankowym,
- 5) Monitorowanie poziomu wskaźnika dźwigni finansowej,
- 6) Uwzględnianie poziomu wskaźników kapitałowych oraz wskaźnika dźwigni w określaniu Polityki dywidendowej Banku.

Poziom funduszy własnych:

1. Bank jest zobowiązany utrzymywać Kapitał założycielski w wysokości nie niższej niż równowartość 1 000 000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu sprawozdawczym.
2. Bank jest zobowiązany do utrzymywania sumy funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - 1) suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie Prawo bankowe, powiększonych o bufory kapitału (bezpieczeństwa i antycykliczny), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR.
 - 2) oszacowana przez bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny), powiększona o bufory kapitału (bezpieczeństwa i antycykliczny), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR.
3. Bank jest zobowiązany do utrzymywania łącznego wskaźnika kapitałowego (TCR) na poziomie co najmniej 13%, oraz współczynnika kapitału TIER 1 (T1) na poziomie nie niższym niż 11,5%.
4. W przypadku obniżenia łącznego wskaźnika kapitałowego poniżej poziomu 13%, Bank przeprowadza szczegółową analizę wymogów kapitałowych kształtujących poziom łącznego wskaźnika kapitałowego oraz podejmuje działania ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.
5. Bank jest zobowiązany do przeprowadzenia przeglądu i weryfikacji procesu szacowania i utrzymania kapitału wewnętrznego nie rzadziej niż raz do roku, w celu zapewnienia, że proces ten jest kompleksowy i odpowiedni do charakteru, skali i złożoności działalności.
6. Niezależnie od rocznych przeglądów, proces szacowania kapitału wewnętrznego jest odpowiednio dostosowywany w szczególności w sytuacji pojawienia się nowych rodzajów ryzyka, znaczących zmian w strategii i planach działania oraz środowisku zewnętrznym, w którym działa Bank.
7. Bank dostosowuje strategię i politykę budowy funduszy własnych do wymagań pakietu CRD IV / CRR. Bank spełnia normy kapitałowe określone w pakiecie CRD IV / CRR.
8. W celu utrzymania wskaźników kapitałowych na wymaganym poziomie Bank podejmuje następujące działania:
 - 1) Wzrost funduszu zasobowego z tytułu odpisu z zysku w kolejnych latach,
 - 2) Analiza zasad tworzenia wymogów kapitałowych,
 - 3) Zmiana struktury aktywów pod kątem wag ryzyka,
 - 4) Zmiana struktury aktywów na bardziej dochodowe,
 - 5) Sprzedaż części portfela kredytowego.

Ww. działania mają za zadanie osiągnięcie wskaźników kapitałowych zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą.

Budowa funduszy własnych:

1. Podstawowym źródłem budowy funduszy własnych jest wynik finansowy.
2. Wieloletni plan budowy funduszy własnych (cele kapitałowe, oczekiwana wielkość kapitałów, polityka dywidendowa) Bank ujmuje w zatwierdzanej przez Radę Nadzorczą Strategii działania, natomiast szczegółowe zamierzenia w tym zakresie ujęte są w Polityce kapitałowej, stanowiącej założeń do planu ekonomiczno-finansowego.
3. Bank analizuje wpływ wystąpienia warunków skrajnych (spadek funduszy, wzrost wymogów kapitałowych) na wskaźnik kapitałowy i na podstawie tych analiz opracowuje i weryfikuje plany awaryjne w zakresie adekwatności kapitałowej.
4. Bank wykorzystuje testy warunków skrajnych do określania buforu kapitału w postaci nadwyżki ponad wymagalny minimalny wskaźnik kapitałowy oraz w postaci określonych w Polityce kapitałowej planów awaryjnych zwiększenia funduszy własnych.

5. Bank w rocznych planach finansowych oraz w planach perspektywicznych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez Bank funduszy własnych.
6. Strategia kształtowania funduszy własnych podlega analizie pod względem jej dostosowania do aktualnej sytuacji Banku po zakończeniu każdego roku kalendarzowego.
7. Wieloletni plan funduszy własnych zawarty jest w Strategii działania Banku.
8. Bank dąży do kształtowania zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla bieżącej i przyszłej adekwatności kapitałowej banku.
9. W celu ograniczenia zagrożeń, o których mowa w ust. 4, w banku ustalane są odpowiednie limity dotyczące inwestycji kapitałowych w podmiotach finansowych.
10. Bank w planach finansowych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi banku, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez bank funduszy własnych banku, które winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania oraz wyliczeń dotyczących dodatkowych wymogów kapitałowych.

Wymogi kapitałowe:

- 1) Bank tworzy minimalne wymogi kapitałowe na ryzyka ujęte w Rozporządzeniu UE.
- 2) Bank analizuje inne istotne rodzaje ryzyka, na które tworzy dodatkowe wymogi kapitałowe.
- 3) W ramach kapitałowej określone są limity alokacji kapitału z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, dostosowane do skali, złożoności i poziomu ryzyka występującego w Banku.
- 4) Analizie poddaje się przestrzeganie ww. limitów, a każde przekroczenie jest sygnalizowane Zarządowi i Radzie Nadzorczej wraz z informacjami na temat podjętych działań w celu uniknięcia takiej sytuacji w przyszłości.
- 5) Bank dokonuje okresowego przeglądu procesu szacowania wymogów wewnętrznych. Wyniki przeglądu są prezentowane Zarządowi i Radzie Nadzorczej.
- 6) Bank dąży do kształtowania jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach (akcje i udziały, zobowiązania podporządkowane, dopłaty na rzecz spółek prawa handlowego) tak, aby nie stanowiło ono przekroczenia limitów, o których mowa w Rozporządzeniu 575/2013 UE.
- 7) Ustalane przez Bank plany w zakresie kapitału wewnętrznego oraz poziomu wyznaczonego wewnętrznego wymogu kapitałowego są dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania.

Zarządzanie ryzykami:

- 1) Bank podejmuje ryzyko na poziomie zapewniającym utrzymanie łącznego wskaźnika kapitałowego (TCR) na poziomie nie niższym niż 13%, zgodnie ze wskazaniem KNF oraz pozostałych współczynników kapitałowych na poziomie: kapitału Tier I wynosi 47,47%,
- 2) W cyklach co najmniej rocznych Bank dokonuje weryfikacji istotności ryzyk, uwzględniając kryteria ilościowe i jakościowe.
- 3) Bank tworzy procedury zarządzania ryzykami istotnymi w Banku, zatwierdzane przez Zarząd Banku.
- 4) Procedury zawierają zapisy dotyczące przekształcania miar ryzyka na wymogi kapitałowe.
- 5) Bank podejmuje ryzyko odpowiednio do posiadanych funduszy własnych.

Długofalowe cele kapitałowe:

1. Realizacja celów kapitałowych odbywa się poprzez podejmowanie decyzji kapitałowych z zakresu struktury finansowania, podziału zysku oraz polityki dywidendowej.
2. Bank przyjmuje następujące długoterminowe cele kapitałowe:

- 1) dąży do posiadania funduszy własnych banku zapewniających utrzymanie łącznego wskaźnika kapitałowego (TCR) na poziomie co najmniej 13%;
- 2) dąży do uzyskania następującej struktury funduszy podstawowych:
 - a) fundusz udziałowy: maksimum 30%,
 - b) pozostałe fundusze łącznie: minimum 70%;
- 3) przeznacza co najmniej 80% wypracowanego zysku rocznego netto na zwiększenie funduszy własnych banku; poziom odpisów z zysku jest uwarunkowany m.in.:
 - a) strategią rozwoju banku,
 - b) bieżącą adekwatnością kapitałową banku,
 - c) zmiennością wyniku finansowego netto,
 - d) obecną i przewidywaną sytuacją makroekonomiczną,
 - e) funkcjonowaniem w ramach Systemu Ochrony Instytucjonalnej;
- 4) dąży do uzyskania takiej struktury funduszu udziałowego, aby suma znaczących pakietów udziałów, czyli pakietów przekraczających 5% funduszu udziałowego, nie przekroczyła 30% funduszu udziałowego Banku;
- 5) dąży do uzyskania zaangażowania kapitałowego w akcje Banku Zrzeszającego na poziomie od minimum 8% do maksymalnie 10% uznanego kapitału Banku;
- 6) ogranicza zaangażowanie kapitałowe w kapitałowe instrumenty finansowe, które nie są kwotowane na aktywnych rynkach do poziomu maksymalnie 10% uznanych kapitałów banku.

Organizacja zarządzania ryzykiem

W procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczą następujące organy, jednostki i komórki organizacyjne:

1. Rada Nadzorcza,
2. Zarząd,
3. Komitet kredytowy,
4. Komórka Analiz Ryzyka,
5. Analityk ds. kredytów,
6. Stanowisko monitoringu kredytów i przeglądu zabezpieczeń,
7. Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej,
8. Audyt wewnętrzny, realizowany przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS
9. Pozostali pracownicy Banku.

Bank zapewnia niezależność działalności operacyjnej, która generuje ryzyko od niezależnej oceny ryzyka, przeprowadzanej przez Komórkę Analiz Ryzyka.

System kontroli ryzyka stanowi znaczący element systemu zarządzania bankiem i obejmuje:

1. Adekwatny proces identyfikacji i oceny poszczególnych rodzajów ryzyka,
2. Strategie, polityki, procedury i plany,
3. Adekwatne systemy informacji zarządczej,
4. Proces regularnego przeglądu i oceny działania Banku z zasadami polityki/strategii oraz procedurami.

System informacji zarządczej

Wprowadzony w Banku System Informacji Zarządczej, zwany dalej SIZ, opiera się na następujących założeniach:

- 1) Informacje będące przedmiotem raportowania w ramach SIZ pozwalają na pełną ocenę działalności Banku przez odpowiednie organy statutowe,
- 2) Zarząd określa kluczowe obszary polityki zarządzania ryzykami, ze szczególnym uwzględnieniem polityki zarządzania ryzykiem kredytowym, które będą podlegać bezpośredniej kontroli Zarządu,
- 3) uwzględniając założenia zawarte w pkt. 1, powyższe informacje powinny pozwolić na dokonanie odrębnej oceny każdej jednostki i komórki organizacyjnej Banku oraz wszystkich istotnych obszarów działania Banku,
- 4) przyjmuje się, że nadzór nad funkcjonowaniem SIZ sprawuje Zarząd, który ponosi również odpowiedzialność za jego prawidłowe funkcjonowanie,

- 5) w przyjętym systemie informacje zarządcze przekazywane są w sposób rzetelny i przejrzysty.
- 6) Jakość informacji jest oceniana przez Zarząd Banku w oparciu min. o badania biegłego rewidenta, wyniki kontroli wewnętrznej oraz kontroli zewnętrznych.
- 7) System informacji zarządczej podlega badaniu w ramach audytu wewnętrznego.

W ramach SIZ wyróżnia się następujące rodzaje informacji:

- 1) o charakterze strategicznym dla Banku,
- 2) dotyczące realizacji celów strategicznych i polityk Banku w zakresie zarządzania ryzykiem oraz adekwatności kapitałowej,
- 3) dotyczące monitorowania poziomu poszczególnych rodzajów ryzyka,
- 4) ocena adekwatności kapitałowej,
- 5) dotyczące oceny sytuacji ekonomiczno – finansowej Banku (ryzyko biznesowe), uwzględniającej:
 - a) Wykonanie planu ekonomiczno-finansowego (w tym przez poszczególne jednostki i komórki organizacyjne),
 - b) strukturę aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych,
 - c) strukturę przychodów i kosztów,
 - d) wyniki osiągnięte na każdym poziomie rachunku zysków i strat,
 - e) uzyskanie wskaźniki ekonomiczne, określające akceptowalny poziom ryzyka.
- 6) realizacji zadań wynikających w regulacji zewnętrznych, w tym rekomendacji nadzorczych,
- 7) dotyczące realizacji kontroli wewnętrznej i audytu Banku.

1. W realizacji systemu informacji zarządczej uczestniczą następujące organy statutowe i komórki organizacyjne Banku:

- 1) Rada Nadzorcza,
- 2) Zarząd,
- 3) Główny Księgowy,
- 4) Komórka analiz ryzyka w tym ds. Bezpieczeństwa ICT,
- 5) Stanowisko sprawozdawczości,
- 6) Zespół finansowo-księgowy,
- 7) Stanowisko kredytów i marketingu,
- 8) Zespół organizacyjno samorządowy i kadr,
- 9) Stanowisko ds. zgodności,
- 10) Stanowisko monitoringu i zabezpieczeń.

1. Bieżącą analizę poziomu ryzyka bankowego dokonuje Komórka analiz ryzyka.
2. Opracowane analizy dotyczące poszczególnych rodzajów ryzyka oraz adekwatności kapitałowej, przekazywane są Zarządowi według poniższych zasad:
 - 1) Miesięcznie Zarząd otrzymuje skróconą informację na temat ogólnego poziomu ryzyka (analiza wskaźników ogólnego poziomu ryzyka) oraz sytuacji finansowej Banku.
 - 2) W cyklach miesięcznych Zarząd otrzymuje analizę ryzyka płynności i stopy procentowej oraz minimalnego współczynnika kapitału w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczą ww. analizy,
 - 3) w zakresie poziomu ryzyka kredytowego, analiza kwartalna zostaje przekazana w terminie:
 - a) do 30 dnia miesiąca następującego po upływie kwartału, którego dotyczy analiza - analiza struktury, limitów oraz poziomu rezerw celowych, przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
 - b) do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, analizę ryzyka stopy procentowej,
 - c) do końca drugiego miesiąca po upływie kwartału w zakresie klasyfikacji ekspozycji kredytowych,
 - d) raz na pół roku do końca pierwszego miesiąca po zakończeniu półrocza - analiza ryzyka ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie.
 - e) do 30 dnia miesiąca następującego po upływie kwartału, którego dotyczy analiza - analiza restrukturyzacji i windykacji kredytów zagrożonych

- 4) W zakresie ryzyka operacyjnego, w tym skutków ryzyka braku zgodności – analiza zostaje przekazana w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po upływie kwartału, którego dotyczy analiza,
 - 5) W zakresie ryzyka operacyjnego – analiza zostaje przekazana w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po upływie kwartału, którego dotyczy analiza,
 - 6) W zakresie ryzyka braku zgodności - analiza zostaje przekazana Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej raz w roku w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po upływie kwartału, którego dotyczy analiza,
 - 7) W zakresie adekwatności kapitałowej informacja dla Zarządu przekazywana jest do 20 dnia miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczy.
 - 8) w zakresie ryzyka walutowego, z uwagi na nieznaczące zaangażowanie w działalność dewizową analizy sporządzane są kwartalnie - do 20 dnia miesiąca następującego po upływie kwartału, którego dotyczy analiza.
 - 9) Raz w roku do końca grudnia – weryfikacja przyjętych procedur w zakresie zarządzania ryzykami oraz adekwatnością kapitałową, w tym limitów, testów warunków skrajnych, planów awaryjnych itp.
 - 10) Raz w roku na początku roku ocena skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej, skuteczności zarządzania ryzykiem istotnym, efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności.
3. Zarząd, uwzględniając dane uzyskiwane od komórek organizacyjnych składa Radzie Nadzorczej sprawozdanie w zakresie poziomu każdego rodzaju ryzyka występującego w Banku oraz adekwatności kapitałowej w cyklach:
- 1) na każdym planowanym posiedzeniu Rady Nadzorczej - skróconą informację na temat ogólnego poziomu ryzyka (analiza wskaźników ogólnego poziomu ryzyka) oraz sytuacji finansowej Banku
 - 2) co najmniej raz na pół roku – syntetyczną informację na temat realizacji strategii i polityk w zakresie zarządzania ryzykami oraz adekwatnością kapitałową.

Sporządził: Komórka analiz ryzyka

Akceptował: Prezes Zarządu

Zatwierdził Zarząd

Wiceprezes Zarządu
Banku Spółdzielczego
w Hajnówce
Joanna Golonko

Wiceprezes Zarządu
Banku Spółdzielczego
w Hajnówce
Elżbieta Bugwin

Prezes Zarządu
Banku Spółdzielczego
w Hajnówce
Nadzieja Markiewicz